

УДК 371.134:377 (477:4)

М. І. Пальчук
м. Сімферополь, Україна

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Інтеграційні тенденції розвитку, характерні для ХХІ століття, дедалі більше утверджуються у всіх сферах життєдіяльності людини й суспільства. Перш за все, це тенденція зближення націй, народів, держав через створення спільного економічного, інформаційного, а зважаючи на вимоги Болонського процесу, - й освітнього простору Європи.

Людство входить до нової інформаційної цивілізації, в якій головним капіталом стають інтелект, знання, професіоналізм і моральна зрілість особистості. Сьогодні розвинені країни активно інвестують у науку, інформаційні технології, розуміючи, що тим самим забезпечують свою конкурентоспроможність та економічне процвітання.

Найпріоритетнішими у XXI столітті стають наука - як сфера, що продукує нові знання, й освіта - як сфера, що олюднює ці знання і насамперед забезпечує індивідуальний розвиток людини. І, як вважає академік АПН України В.Г.Кремень - "тільки країна, яка спроможеться забезпечити пріоритетний розвиток цих сфер, зможе претендувати на гідне місце у світовому співтоваристві, бути конкурентноспроможною" [3]. Освіта сьогодні - це найголовніший чинник поступу високорозвинених цивілізованих держав, формування високої духовності, інтелігентності, культури, почуття соціальної відповідальності за результати впровадження науково-технічних ідей, нових технологій, за все те, що залишає нащадкам кожне покоління [2,3].

Сучасна освіта бере безпосередню участь у впорядкуванні нової світової системи і тому опинилася в епіцентрі проблем, пов'язаних з розвитком особистості. Не випадково, що саме крізь призму цих тенденцій Другий Міжнародний конгрес у Сеулі (1999) розглядав *проблеми підготовки виробничого персоналу і прийняв Рекомендації "Технічна і професійна освіта і навчання: Погляд у XXI століття"*. Цей світовий форум переконливо підтвердив *важливе значення професійної освіти не тільки для сьогодення, а й для інформаційного суспільства, а потім - і суспільства знань.*

Суспільство, що базується на знаннях, залежить у своєму розвитку від *вироблення нових знань*, їх передачі через освіту і практику. Сучасна освіта має сприяти формуванню розвиненої, самостійної, самодостатньої особистості, оскільки *глобалізація світу, інформаційна багатоманітність зумовлюють включення людини в незрівнянно складнішу й масштабішшу систему взаємовідносин з соціумом.*

В умовах європейської інтеграції перед Україною стоїть першочергове завдання - побудувати систему освіти в контексті вимог і можливостей XXI століття, тобто осучаснити й модернізувати усі її ланки. Адже сьогодні, на жаль, *зміст освіти не достатньо відповідає потребам суспільства, ринку праці, не завжди спрямований на набуття необхідних життєвих компетентностей.*

На сучасному етапі освітня система має перейти до концепції, що формує особистість, якій властиве гармонійне мислення, засноване на сполученні внутрішньої свободи та соціальної відповідальності. Саме ці якості особистості сьогодні включені до числа основних цінностей земної цивілізації, що декларовані у документах ООН. Українській освітній простір має розвиватися за законами, притаманними всій світовій спільноті, насамперед європейським країнам, які розпочали ґрунтовну дискусію навколо того, як озброїти людину необхідними вміннями та знаннями для забезпечення її взаємодії з інформаційно-технологічним суспільством, що швидко розвивається.

Шлях *європейської та світової інтеграції*, обраний Україною, зумовлює необхідність інтенсивних змін у політичному, економічному й соціальному житті нашої держави і саме тому останніми роками відбуваються реформаційні процеси в освітній галузі, спрямовані на досягнення рівня найкращих світових стандартів [8:5]. *Якість освіти* набуває в сучасному світі особливої ваги. Європейські суспільства, зокрема й українське, повною мірою усвідомлюють важливість здобуття якісної освіти для випереджального розвитку країни.

При модернізації національної освіти Україні треба враховувати *інтеграційні процеси в європейській і світовій освіті*. Країни Європи декілька років тому підписали Болон-

ську конвенцію, яка передбачає зближення освітніх систем [3]. Освітнім парадигмам країн Європейського Союзу характерна загальна спрямованість до інтеграції і важливе значення при цьому відіграє реформістський поступ у сфері обов'язкової освіти країн-членів Європейського Союзу. У цьому контексті важливого значення набуває система професійної освіти.

Удосконалення професійної підготовки фахівців є на сьогодні невід'ємною складовою модернізації освіти в Україні. Особливості сучасного інтеграційного розвитку, нашої державою демократичного шляху спонукають до корекції *парадигми профтехосвіти*, суть якої полягає в переході від соціально орієнтованої освітньої діяльності до особистістю орієнтованої [7,5].

Кадрове забезпечення функціонування й подальшого розвитку професійно-технічної освіти в нашій державі, зазначає Н.Ничкало, — це справді грандіозний комплекс проблем, для вирішення яких необхідна трансформація систем підготовки виробничого персоналу з урахуванням світових тенденцій [6].

До цього комплексу входить і проблема відставання рівня професійної компетентності керівників і педагогічних працівників ПТНЗ від зрослих вимог до якості підготовки робітничих кадрів, що, на думку вітчизняних експертів, належить до *актуальних проблем ПТО України на сучасному етапі*. Розв'язання всіх цих проблем об'єктивно зумовлює необхідність глибокого осмислення й впровадження на науково обґрунтованих засадах професійно орієнтованої освіти.

Згідно з Концепцією розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні, соціально-економічний, інформаційно-технологічний розвиток суспільства, зрослі вимоги до підготовки кваліфікованих робітників зумовлюють *необхідність формування педагога професійної школи нового типу - педагога професійного навчання, який органічно поєднує функції викладача та майстра виробничого навчання*.

XXI століття вимагає, щоб Україна, як і кожна держава, створювала необхідні умови - інтелектуальні, економічні, соціальні, політичні, моральні - які б підвищували *педагогічну мотивацію* і сприяли більш високій оцінці гідності педагога, науковця, інтелектуала [3,168].

Важливим засобом забезпечення інтересів України в глобальному інформаційному світі стає сьогодні активна позиція на міжнародній арені кожного освітнього закладу, оскільки збільшення присутності країни в європейському культурно-освітньому просторі відіграє вагомий роль в завоюванні престижу й впливу держави у світі. Чим більше закладів освіти й культури буде представлено за кордоном учасниками різних проектів, програм, конференцій, тим ефективніше їхня присутність працюватиме на створення позитивного іміджу держави загалом.

Досвід європейських країн та світової спільноти показує, що вивчення, узагальнення та поширення інноваційного досвіду у сфері професійної підготовки фахівців особливо ефективно здійснюється в межах міжнародних проектів. *Сімферопольське вище професійне училище ресторанного сервісу та туризму (СВПУРСТ)* на сьогоднішній день - це не лише освітній заклад, який здійснює підготовку молодших спеціалістів за спеціальностями "організація обслуговування в готелях і туристських комплексах", "технологія харчування", працівників за професіями "агенти з організації туризму, екскурсоводи", "офіціан-

ти - бармени" та інш. СВПУРСТ є також національним представником України у Європейській асоціації шкіл готельного та туристського профілю (АЕНТ), яка об'єднує 38 країн Європи. З 2003 року директор училища - національний представник України в АЕНТ [www.aent.eu].

З 2002 року СВПУРСТ співпрацює з готелем "Гранд Монарх" (Франція, Шартр), куди щорічно направляються на стажування два найкращих студенти. У зв'язку з цим особливої уваги заслуговує практика роботи з молодими спеціалістами - викладачами СВПУРСТ, які разом з кращими студентами щорічно беруть участь у міжнародних конкурсах, де гідно представляють Україну: 2002р. - в Італії, 2003р. - у Данії, 2004р. - в Словенії, 2005р. - у Туреччині (зайняли почесне III місце в конкурсі кондитерів), 2006р. - в Ірландії (одержали медаль "Кращий в команді").

Професійне навчання сьогодні не лише активно сприяє реалізації робітничого молодод свого потенціалу, а і є *передумовою технологічного прогресу та регіонального розвитку*. Кваліфікована, гнучка та мобільна робоча сила є основою конкурентної економіки, оскільки дає змогу промисловості та регіонам швидко пристосуватися до вимог нових технологій та ринкових тенденцій і, отже, ставати або залишатися конкурентною [5:195]. *Перспективою навчально-виховного процесу в СВПУРСТ сьогодні стає суттєве оновлення змісту і методики освіти, включення до навчальних програм управлінських, економічних та правових знань, поглиблене вивчення іноземних мов та інформаційних технологій, адже для досягнення співпраці та співтворчості, тобто суб'єкт - суб'єктних відносин між педагогом і студентами, необхідна загальна евристична спрямованість усього навчального процесу.*

Процес інформатизації, що об'єктивно відбувається в суспільстві, суттєво впливає на цілі й зміст освіти, ставить нові вимоги до професійної підготовки педагогічних кадрів. Адже *проблема вдосконалення методичного підходу до викладання спеціальних дисциплін* на основі концепції інформаційно-модульної побудови навчального процесу з використанням сучасних інформаційних технологій, орієнтованих на підготовку спеціалістів високого рівня, потрібних на сучасному ринку праці, є надзвичайно актуальною.

Стратегія розвитку освіти в Україні на 2006-2010 роки визначає, що одним із провідних чинників багатовекторного нарощування інноваційного потенціалу освіти є вдосконалення системи підготовки висококваліфікованих педагогічних працівників, *урахування апробованого вітчизняного й світового педагогічного досвіду.*

СВПУРСТ є одним із 16 ПТНЗ України, на базі яких створено *експериментальні педагогічні майданчики*, де досліджуються теоретико-методичні проблеми професійної освіти та інноваційні технології навчання. СВПУРСТ також входить до складу професійно-технічних навчальних закладів України, в яких проходить апробація Міжнародної академічної програми підготовки педагогів Intel *"Teach to the Future" ("Навчання для майбутнього")*. В рамках цього проекту викладачі СВПУРСТ освоюють методи ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виробничому процесі в системі ПТО.

Пріоритетним завданням педагогічного персоналу є забезпечення ефективного використання внутрішнього потенціалу навчального закладу, для чого створюються й використовуються необхідні педагогічні та інноваційні технології. Самоосвіта, дистанційне на-

професійної творчості педагогів.

Зважаючи, що професійний розвиток є невід'ємним від особистісного, зростання науково-педагогічного рівня й методичної майстерності викладачів сприяє самостійна наукова робота, результатом якої стають методичні рекомендації та напрацювання з впровадження у практику роботи інноваційних педагогічних технологій. Система професійно-педагогічної освіти об'єднує загальноучилищну методичну роботу, участь інженерно-педагогічного складу в заходах курсової перепідготовки, самоосвітню діяльність, поширення передового педагогічного досвіду в процесі організації та проведення майстер-класів, відкритих уроків, семінарів-практикумів, в рамках яких обов'язково використовується система "зворотного зв'язку".

Теорія й практика професійної підготовки педагогічного персоналу для системи професійної освіти в умовах європейської інтеграції зумовлюють підготовку компетентного, кваліфікованого спеціаліста, конкуренто-спроможного на сучасному ринку праці, який має виконувати свою головну функцію - сприяти процвітанню країни, її економічному, політичному й духовному розвитку, створенню суспільства знань. Очевидно, що вирішення цих завдань потребує реалізації комплексного підходу, а саме:

- розширення вітчизняного науково-педагогічного інформаційного простору шляхом поглиблення міжнародного співробітництва, інтеграції системи професійної освіти

у європейський та світовий освітньо-правовий простір;

- запровадження нових інтелектуальних інформаційних технологій в систему навчання, підготовки та перепідготовки нової генерації викладачів з креативним, достатньо розвиненим особистісним творчим потенціалом;

- впровадження в загальноєвропейській науковий світ власних здобутків, апробованих методик, творчих напрацювань і технологій навчання української педагогічної думки, адже ХХ століття залишило багату спадщину у сфері освіти та культури, яка має прислужитись не лише сучасним, а й наступним поколінням.

Процес удосконалення й модернізації системи професійної освіти не лише забезпечить підготовку кадрів з розвиненим інноваційним мисленням, спроможних генерувати нові нестандартні ідеї, а й стане рушійним засобом забезпечення інтересів країни в глобальному інформаційному світі.

Література

1. Андрушенко В. Стратегія для освіти (за матеріалами звіту відділу філософії та прогнозування розвитку освіти Інституту вищої освіти АПН України, червень. 2006) // Вища освіта України. - 2006. - №3. - С. 5-9.
2. Бідюк Н.М. Підготовка майбутніх інженерів в університетах Великої Британії: Монографія / Заред. Н.Г.Ничкало. - Хмельницький: ХДУ, 2004. - 306 с.
3. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні - інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. - К.: Грамота, 2005. - 448 с. - Бібліогр.: с. 431.
4. Матвієнко О.В. Стратегія розвитку середньої освіти у країнах Європейського Союзу: Монографія. - К.: Ленвіт. 2005. - 381 с. - Бібліогр. 44 с.
5. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу/ Пер. з англійської. - К.: «К.І.С.», 2005. - 466 с.
6. Ничкало Н. Підняти науковий потенціал педагогів професійної школи // Професійно-технічна освіта. - 2006. - № 1. - С. 11-12.
7. Профтехосвіта України: ХХ століття: Енциклопедичне видання / За ред. Н.Г.Ничкало. - К.: Вид-во „АртЕк”, 2004. - 876 с: іл.
8. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. - К.: "К.І.С.", 2003. - 296 с.
9. www.aent.eu